

Kuntoutuksen alueella tarvitaan monipuolista implementaatiotutkimusta

Kuntoutuksen tutkimuksen seminaari
23.3.2023 Oulu

Riitta Seppänen-Järvelä, tutkimuspäällikkö

Kela[®] tietopalvelut

Sisältö

- Implementaation ja implementoinnin tutkimuksen luonteesta ja käsitteistä: miksi ajankohtaista juuri nyt
- Implementaatio/implementointitutkimuksen viitekehyksistä
- Implementaatiotutkimuksen tulokulmista: ydinelementit, implementointistrategiat
- Mitä tarvitaan kuntoutuksen implementaatiotutkimuksen alueella: muutamia huomioita.

Implementaatio – käytäntöä ja tutkimusta

Implementaatiotutkimus

- kohdistuu laajasti palvelun/ intervention /politiikan /uudistuksen toimeenpanoon ja toiminnan toteutukseen. Tiedetausta usein yhteiskuntatieteissä.
- tutkii miten ja miksi palvelu toimii ympäristössään - miksi käyttöönotto ja toteuttaminen onnistuvat jossakin ympäristössä ja mutta eivät toisessa
→ Esim. Kelan kuntoutuksesta tuotetaan tutkimustietoa palvelujen toteutumisesta ja toimivuudesta

Implementointitutkimus (Implementation Science)

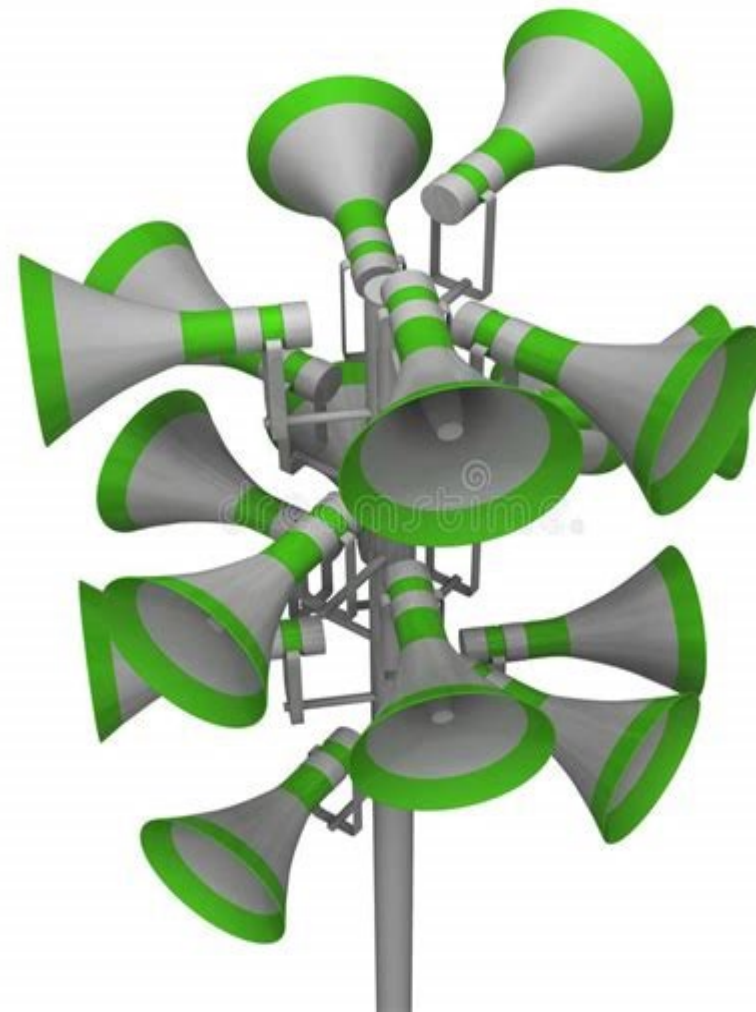
- tarkastellaan vaikuttavaksi osoitettujen käytäntöjen käyttöönottoon ja tutkitun tiedon toimeenpanoon ja vaikutusten arviointiin liittyviä kysymyksiä. Tiedetausta usein terveystieteissä.
- intervention perustuminen vahvaan vaikuttavuustutkimusnäyttöön ks esim. <https://www.kaypahoito.fi/>
<https://www.hotus.fi/>

Käsitteiden kenttä on moninainen – suomeksi termit ovat vielä vakiintumattomia

Miksi nyt puhutaan implementaatiosta & implementoinnista?

- Tietoon perustuvan kuntoutuksen vahvistaminen
- Vaikuttavuusvaateet ja kustannuspaineet
- De-implementaatio (vähähyötyisistä toimintatavoista luopuminen)
- Kansainvälisesti esim. SIRC (Society for Implementation Research Colloboration) ja EIC (European Implementation Colloboration)
- Ajankohtaista: **Kuntoutuksen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiostrategia** (28.2.2023): "*Vahvistetaan menetelmällistä osaamista implementaatio- ja implementointitutkimuksessa*".
- Vaikuttavuus ♦ implementaatio (<https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/>)

Miksi viitekehyksiä tulisi käyttää implementaatio tutkimuksessa? (Damschroder, L. 2020, Morris ym. 2020, Romney ym. 2021)

- Taustalla tarve lyhentää aikaa tutkimustiedon siirtymisessä käytäntöön esimerkiksi Käypä Hoito –suositukset, näyttöön perustuva kuntoutus

Niiden avulla voidaan esimerkiksi:

- kuvata tutkimustiedon tai intervention toimeenpanon prosessi sekä siihen vaikuttavat tekijät
- suunnitella tarvittavia implementaatiostrategioita
- ymmärtää toimeenpanon vaikutuksia implementaation tuloksiin
- arvioida toimeenpanon onnistumista esimerkiksi eri tekijöiden kautta

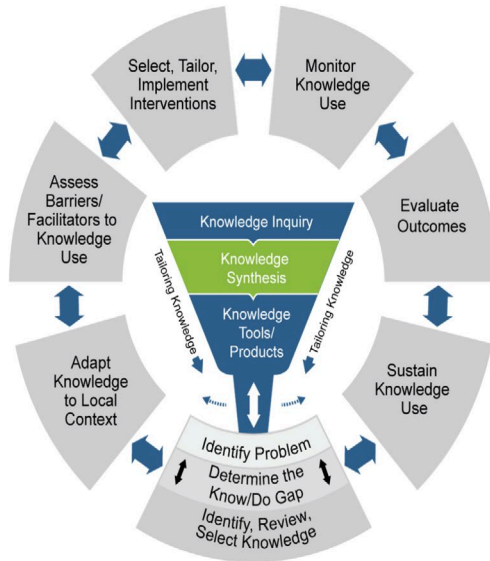
- Viitekehykset antavat yhteisen kielen ja käsitteet niin että tutkimustietoa eri tutkimuksista voidaan helpommin yhdistää ja arvioida

Implementaatiotutkimuksen viitekehyksiä kuntoutuksen tutkimuksessa (Heinijoki ym. 2023)

Knowledge to Action Framework KTA tai K2A

Prosessimalli: Jakautuu kahteen osaan:

1. Tiedon luominen
2. Toiminta kehä

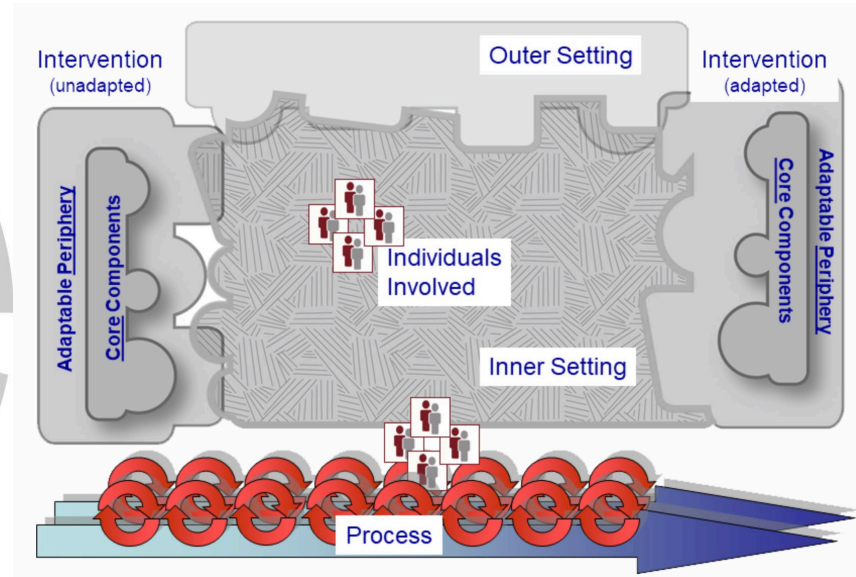

The Consolidated Framework for Implementation Research CFIR

Kuvasi toimivan implementaation rakenteita

5 osa-aluetta

Voidaan käyttää esimerkiksi esteiden ja edistävien tekijöiden analysoimiseen

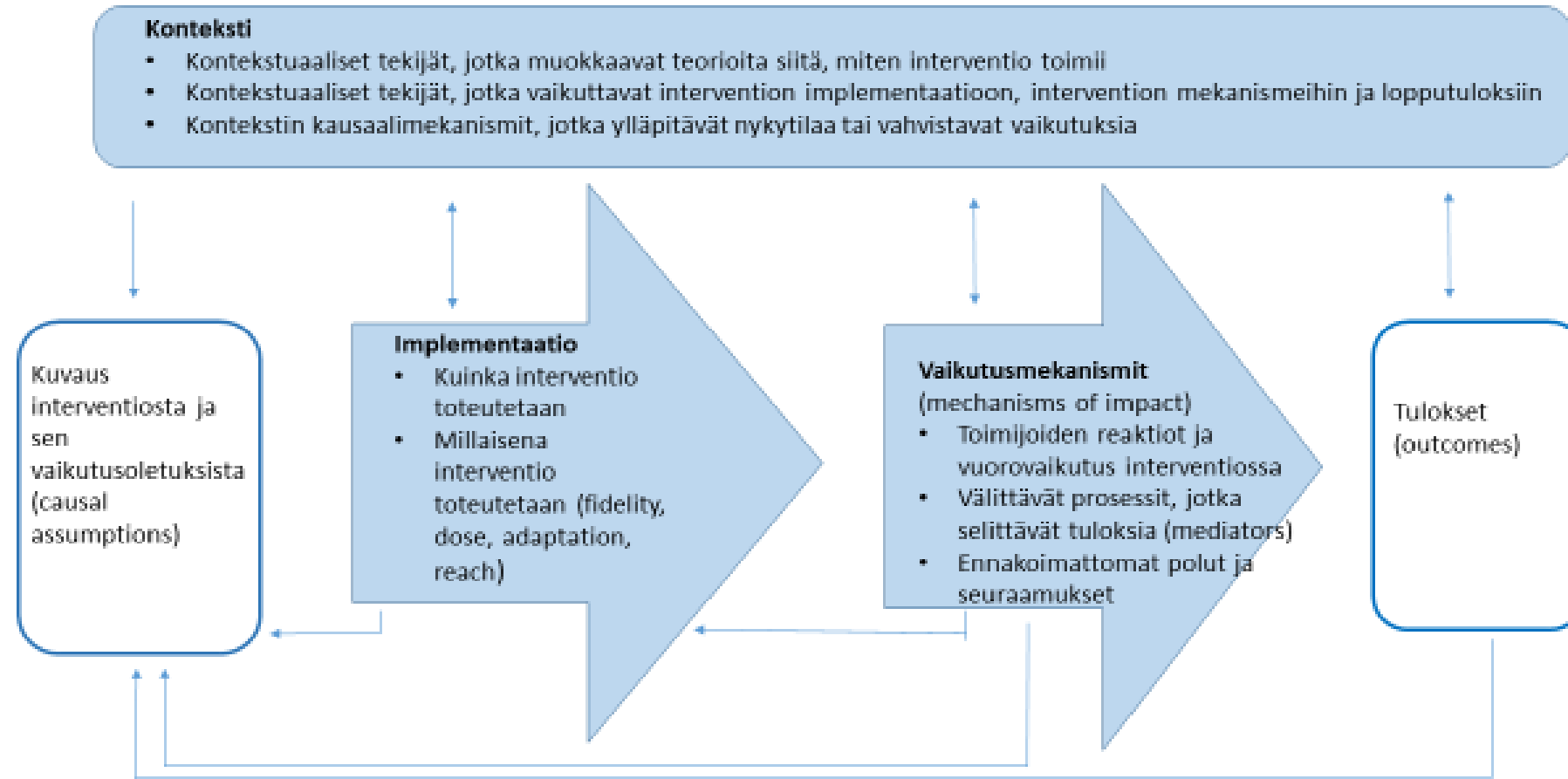
Theoretical Domains Framework TDF

Useita eri teorioita yhdistävä viitekehys

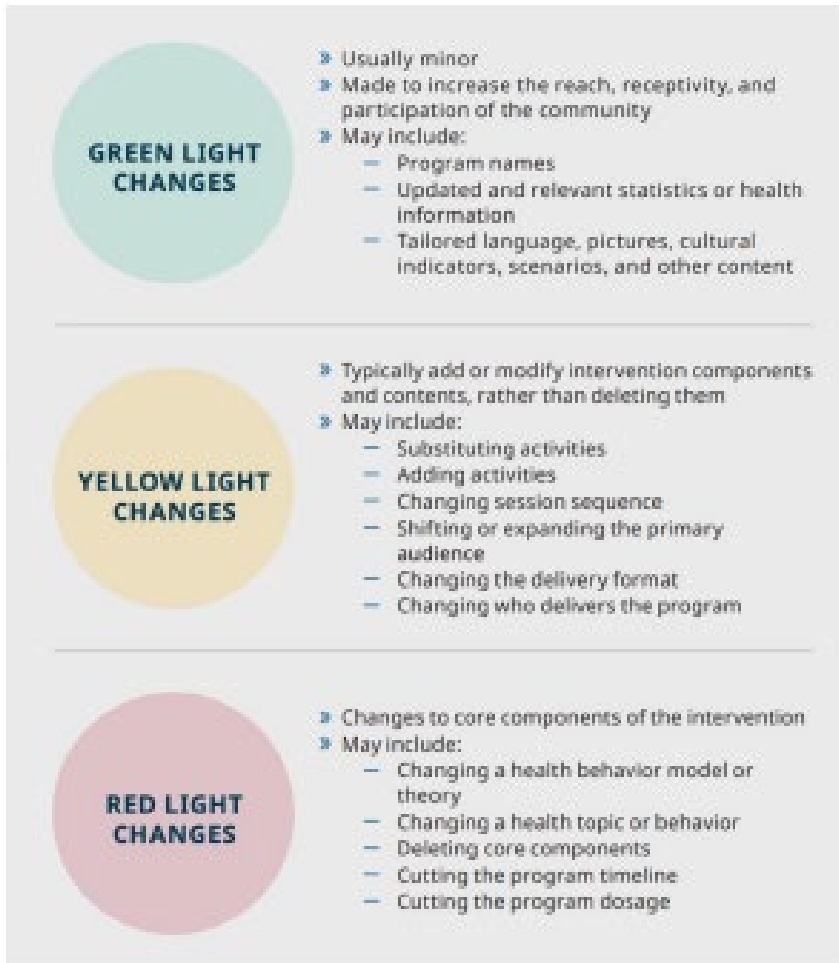
Ei kuvaa tekijöiden välisiä suhteita vaan käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä

Theoretical domain	Definition [21]
Knowledge	An awareness of the existence of something
Skills	An ability or proficiency acquired through practice
Social/professional role and identity	A coherent set of behaviours and displayed personal qualities of an individual in a social or work setting
Beliefs about capabilities	Acceptance of the truth, reality, or validity about an ability, talent, or faculty that a person can put to constructive use
Optimism	The confidence that things will happen for the best or that desired goals will be attained
Beliefs about consequences	Acceptance of the truth, reality, or validity about outcomes of a behaviour in a given situation
Reinforcement	Increasing the probability of a response by arranging a dependent relationship, or contingency, between the response and a given stimulus
Intentions	A conscious decision to perform a behaviour or a resolve to act in a certain way
Goals	Mental representations of outcomes or end states that an individual wants to achieve
Memory, attention and decision processes	The ability to retain information, focus selectively on aspects of the environment and choose between two or more alternatives
Environmental context and resources	Any circumstance of a person's situation or environment that discourages or encourages the development of skills and abilities, independence, social competence, and adaptive behaviour
Social influences	Those interpersonal processes that can cause individuals to change their thoughts, feelings, or behaviours
Emotion	A complex reaction pattern, involving experiential, behavioural, and physiological elements, by which the individual attempts to deal with a personally significant matter or event
Behavioural regulation	Anything aimed at managing or changing objectively observed or measured actions

Kompleksisen intervention arviointi (Moore ym. 2015).

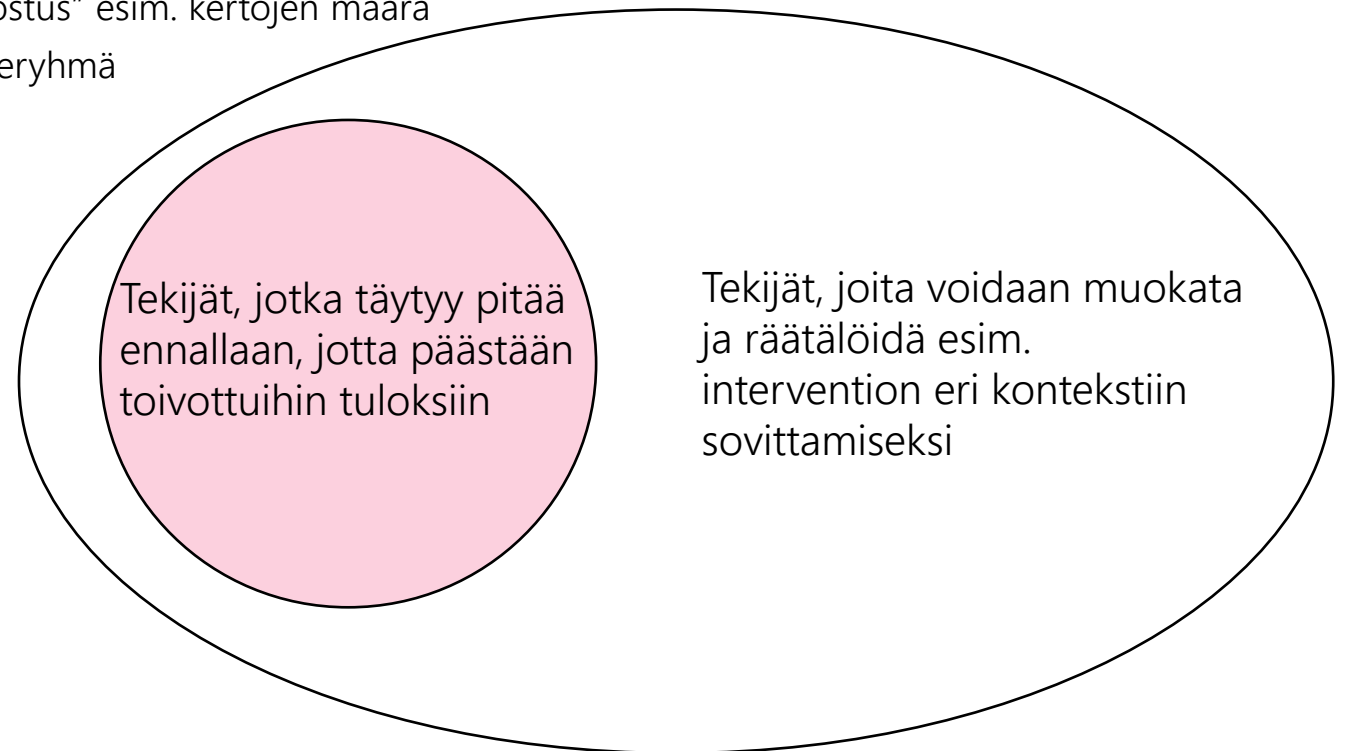
Intervention ydinelementit "core components"

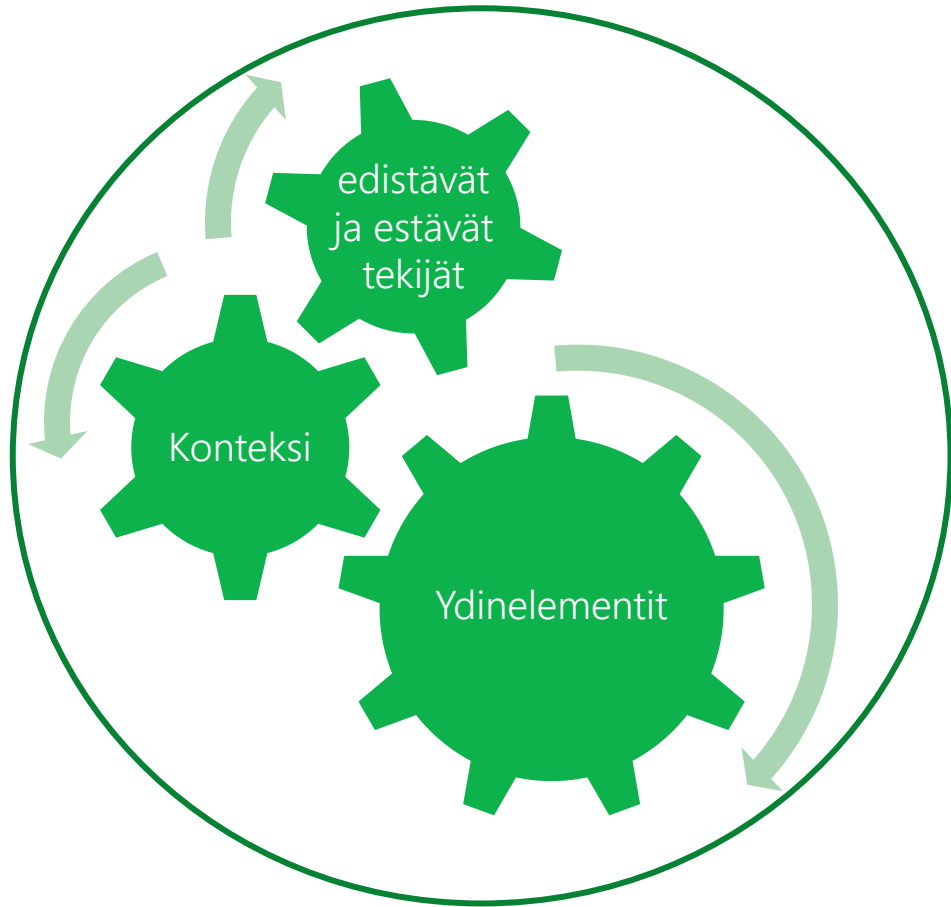
Esimerkiksi:

- Sisällöt
- Menetelmät
- "Annostus" esim. kertojen määrä
- Kohderyhmä

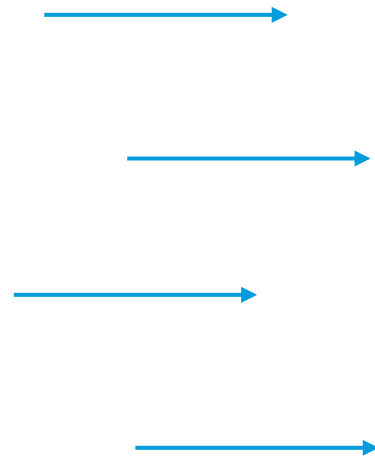
INTERVENTIO/
KUNTOUTUSPALVELU

Tutkittu interventio

Implementointi- strategiat

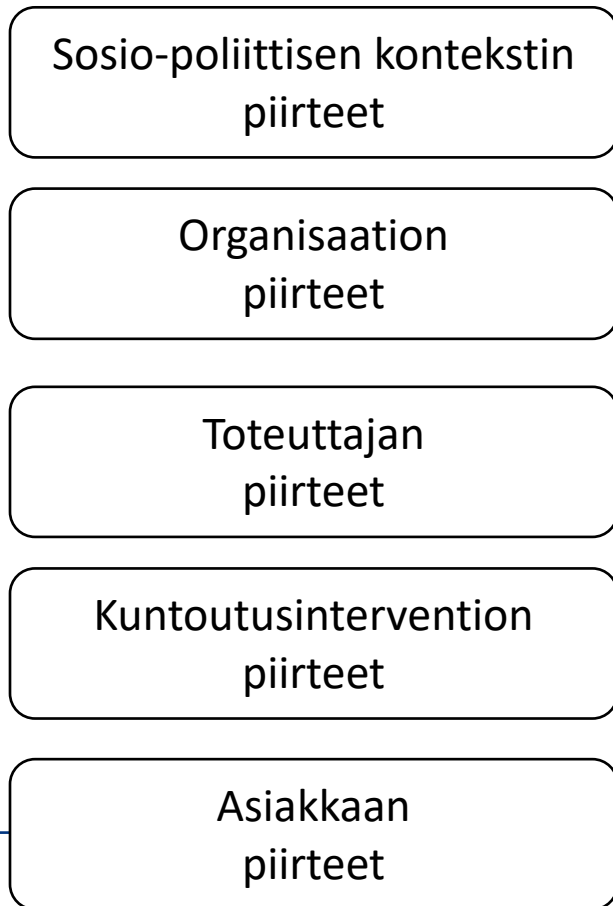
Interventio vakiintuneena toimintana

Implementaatiostrategiat ovat toimintatapoja, joilla voidaan edistää intervention omaksumista, alkuperäisen mukaista toteuttamista sekä pysyvyyttä (Proctor et al. 2013)

Estävät ja edistävät tekijät

Toteuttamisen määrittäjät (konteksti)

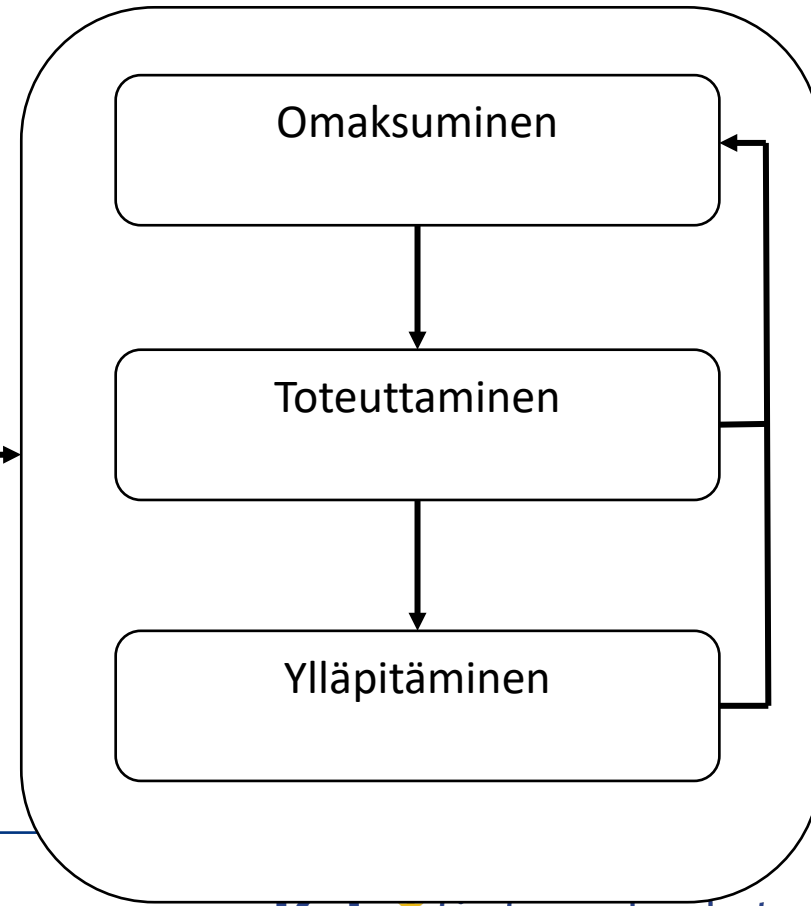

Toteuttamisstrategia

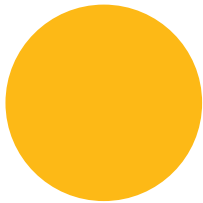

Implementoinnin tulokset

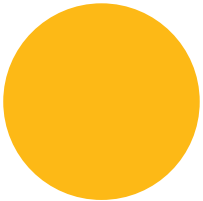
Toteuttamisprosessi

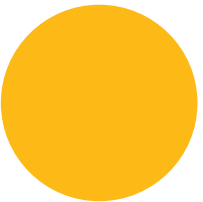
Kuntoutuksen alueella tarvitaan monipuolista implementaatiotutkimusta

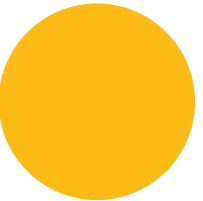
Tarvitaan vaikuttaviksi osoitettujen palveluiden käyttöönotosta ja kuinka vähähyötyisistä toimintatavoista voidaan luopua (esimerkiksi Vältä viisaasti; <https://www.kaypahoito.fi/valta-viisaasti>).

Tarvitaan tietoa kuntoutuksen toimivuudesta erilaisissa toimintaympäristöissä huomioiden esimerkiksi kuntoutuksen eri järjestäjätahot, alueelliset erityispiirteet ja kuntoutujaryhmien erityispiirteet.

Tarvitaan vahvempaa menetelmällistä osaamista implementaatio- ja implementointitutkimuksen alueella.

Tarvitaan tutkimuksen ja käytännön yhteistyötä ja verkostoja (esim. Implementaatiotutkimuksen verkosto, Itä-Suomen yliopisto/ Vaikuttavuuden Talo, Mervi Rantsi (mervi.rantsi@uef.fi)).

Lähteet

- Damschroder, L., Aron D., Keith R., Kirsh S., Alexander J. & Lowery J. 2009. Fostering implementation of health services research findings into practice: a consolidated framework for advancing implementation science. *Implement Science* 4 (50).
- Damschroder, L. 2020. Clarity out of chaos: use of theory in implementation science. *Psychiatry Research* 283. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2019.06.036>
- Graham ID, Logan J, Harrison MB, Straus SE, Tetroe J, Caswell W, Robinson N. 2006. Lost in knowledge translation: time for a map? *J Contin Educ Health Prof* 26(1):13-24. doi: 10.1002/chp.47
- Heinijoki H., Karhula M., Seppänen-Järvelä R. (2023) Implementaatiotutkimuksen viitekehysten soveltaminen kuntoutuksen tutkimuksessa. Kartoittava kirjallisuuskatsaus. *Sosiaalilääketieteen aikakauslehti* 2, tulossa.
- Moore G, Audrey S, Barker M, Bond L, Bonell C, Hardeman W, Moore L, O’Cathain A, Tinati, T, Wight D, Baird J (2015) Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. URI: <https://www.bmj.com/content/350/bmj.h1258>
- Morris, J.H., Bernhardsson, S., Bird, M-L., Connell, L., Lynch, E. Jarvis, M., Kayes, N.M., Miller, K., Mudge, S. & Fisher, R. (2020). Implementation in rehabilitation: a roadmap for practitioners and researchers, *Disability and Rehabilitation*, 42:22, 3265-3274, DOI: 10.1080/09638288.2019.1587013
- Proctor EK, Powell BJ, McMillen JC. Implementation strategies: recommendations for specifying and reporting. *Implement Sci.* 2013;8:139. Published 2013 Dec 1. doi:10.1186/1748-5908-8-139
- Romney W, Bellows DM, Tavernite JP, Salbach N, Deutsch JE. 2021. Knowledge Translation Research to Promote Behavior Changes in Rehabilitation: Use of Theoretical Frameworks and Tailored Interventions: A Scoping Review. *Arch Phys Med Rehabil.* 6 (21) doi: 10.1016/j.apmr.2021.01.076.
- U.S. Department of Health and Human Services, National Institutes of Health. (2019). Implementation Science at a Glance: A Guide for Cancer Control Practitioners (NIH Publication No. 19-CA-8055). Retrieved from <https://cancercontrol.cancer.gov/sites/default/files/2020-07/NCI-ISaaGWorkbook.pdf>
- Wierenga, D., Engbers, L.H., Van Empelen, P. et al. What is actually measured in process evaluations for worksite health promotion programs: a systematic review. *BMC Public Health* 13, 1190 (2013). <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-1190>